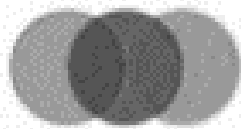

JOPA

JOngerenPArticipatie
in de praktijk

LASSO

BRUSSELS NETWERK VOOR
CULTUURPARTICIPATIE
& KUNSTEDUCATIE

erasmus

HOGESCHOOL BRUSSEL

Inhoudsopgave

Pg 3

De participatieladder

- Model
- Uitleg

Pg 6

Het alternatief participatiemodel

- Uitleg
- Model

Pg 8

Praktische tips

- Top tips
- In het belang van de jongeren
- Begeleider
- Motivatie
- Context
- Teamcoördinator

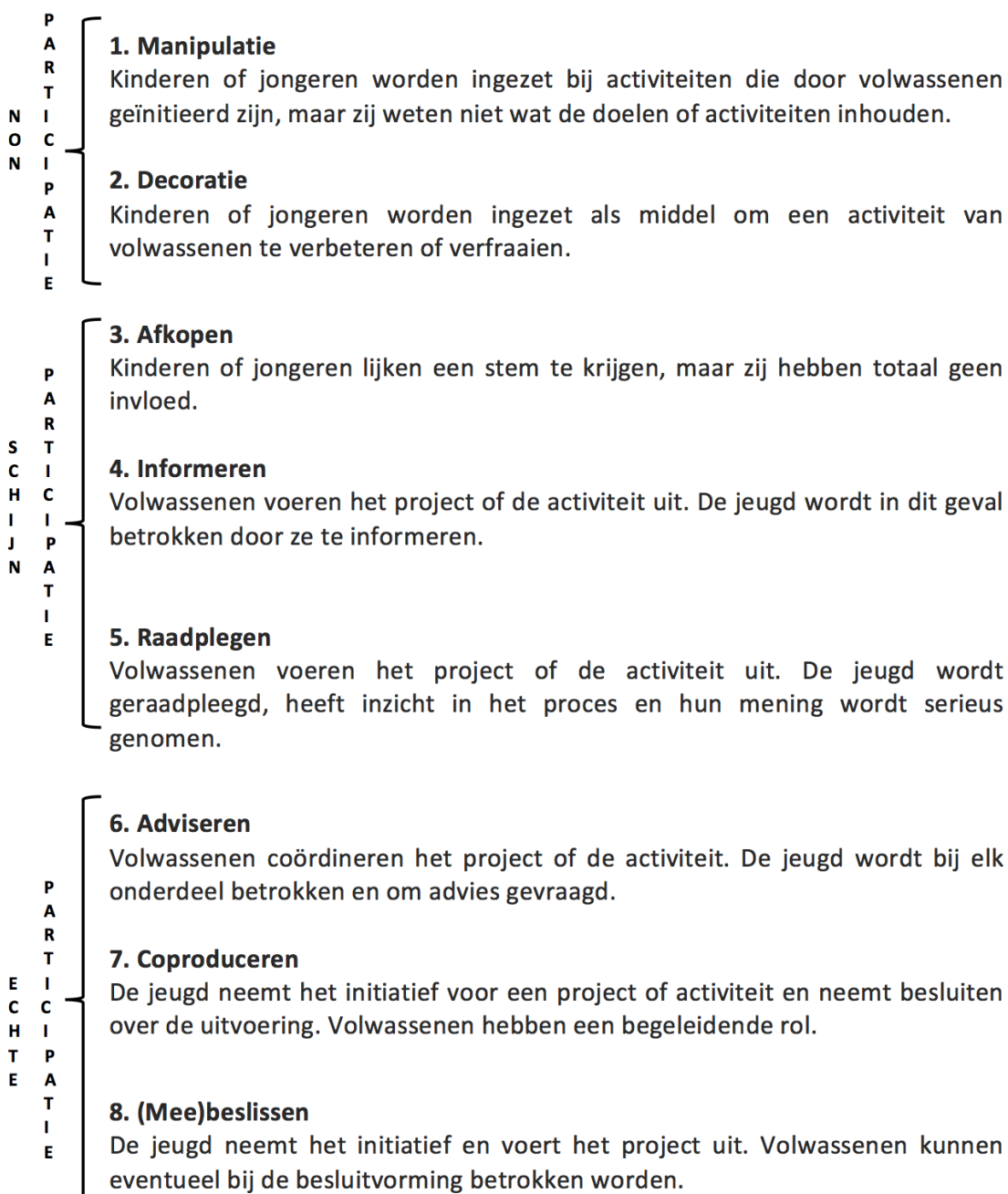
Pg 20

Bronnenlijst

Participatieladder

Een praktisch model ter ondersteuning van participatief werken met jongeren

Hart, 1992

De participatieladder van Hart is een model van jongerenparticipatie dat gebaseerd is op de participatieladder van Sherry Arnstein. De participatieladder van Hart kan gebruikt worden door organisaties, die met jongeren werken en die willen inzetten op participatief werken. De ladder is een goede praktische leidraad waarmee een organisatie kan nagaan in welke mate zij aan participatie doet. Na het vaststellen van de trede waarop de organisatie zich bevindt, kan ze het model ook als een plan gebruiken. Het kan dienen om de participatie te verbeteren en te bepalen welke fasen ze hiervoor nog moet doorlopen.

De ladder bestaat uit 8 verschillende treden of stadia van participatie. Hoe hoger de trede op de ladder, hoe sterker men aan participatie doet. De ladder wordt opgedeeld in 3 grote delen:

- Bij de onderste 2 treden van de ladder is er sprake van non-participatie. Deze 2 treden bevatten geen enkele vorm van participatie. De onderste of 1ste trede, **manipulatie**, houdt in dat jongeren worden ingezet voor een project van volwassenen, zonder dat ze weten waarvoor dit project exact staat.

Bij de 2de trede, **decoratie**, worden de jongeren ingezet om de activiteiten van de volwassenen te verfraaien. Dit wordt ook duidelijk aangegeven door de naam 'decoratie'.

- De 3 treden die hierop volgen, vormen de overgangsfase van non-participatie naar echte participatie. Zoals 'overgangsfase' zelf aangeeft, is het een overgang waarbij het discutabel is of er hier nu echt sprake is van participatie. Deze overgangsfase wordt schijnparticipatie genoemd. Zo is de 3de trede, **afkopen**, een toegeving aan de jongeren, maar hebben de jongeren in het gehele proces geen echte invloed.

De 4de trede, **informereren**, geeft al meer blijk van participatie omdat de jongeren nu wel op de hoogte worden gehouden. Toch is er hier opnieuw geen echte invloed van de jongeren.

Tot slot is de 5de trede, **raadplegen**, de overgangsfase van schijnparticipatie naar echte participatie. Het proces wordt nog steeds door de volwassenen uitgevoerd, maar de jongeren worden actief geïnformeerd over het hele proces. Ook de meningen van de jongeren worden serieus genomen. Hier is het echter moeilijk om te stellen of hier nu aan echte participatie wordt gedaan, omdat de mate van invloed die de jongeren hebben zeer situationeel gebonden is.

- Op de 3 hoogste treden is er duidelijk sprake van echte participatie. De 6de trede, **adviseren**, houdt in dat de volwassenen nog steeds het project gaan uitvoeren. De jongeren worden echter al actief betrokken bij bepaalde onderdelen van het proces. Ook krijgen de jongeren een nieuwe rol. Daar waar de volwassenen bij de 5de trede enkel de mening van de jongeren vragen, zijn de jongeren nu ook echte adviseurs. Ze worden bij elk onderdeel van het proces betrokken, zowel bij de voorbereiding als bij de uiteindelijke uitvoering.

Bij de 7de trede, **coproduceren**, ligt het initiatief voor het project echt in handen van de jongeren en nemen zij de uiteindelijke beslissingen voor de uitvoering van het project. De rol van de volwassenen is hier beperkt tot het begeleiden van het proces en project.

De 8ste en laatste trede, **(mee)beslissen**, is de sterkste vorm van participatie. Hier ligt het proces en de uitvoering van het project volledig in handen van de jongeren zelf. De rol van de volwassenen is het eventueel betrokken worden bij de besluitvorming. De nadruk ligt hier echter op 'eventueel'. Dit wil zeggen dat in deze fase de jongeren de mogelijkheid hebben om het project volledig autonoom uit te voeren.

Alternatief participatiemodel

Pathways of participation

Een stappenplan naar jongerenparticipatie

Shier, 2001

Naast de participatieladder bestaat er ook een alternatief participatiemodel. Het gaat hierbij over het alternatief jongerenparticipatiemodel van Shier, 'Pathways to Participation'.

Dit model is gebaseerd op de vijf hoogste treden van de participatieladder en is bedoeld als een praktisch instrument voor professionals om het participatieproces in de praktijk om te zetten. Het model maakt het makkelijk om henzelf en de jongeren te situeren binnen het participatieproces en de volgende stappen te bepalen.

Het model bestaat uit de vijf hoogste niveaus van de participatieladder, met als laagste niveau "volwassenen luisteren naar jongeren". Nadien is er "volwassenen ondersteunen jongeren in het formuleren van hun mening", "volwassenen houden rekening met de visie van jongeren", "volwassenen betrekken jongeren bij het besluitvormingsproces" om uiteindelijk uit te komen op het hoogste niveau "jongeren delen de macht en verantwoordelijkheid bij het nemen van beslissingen".

Elk niveau bestaat op zijn beurt uit drie stadia van betrokkenheid waar je door moet gaan om naar het volgende niveau te kunnen gaan. Een eerste stadium is openingen, hierbij gaat het over de begeleider die bereid moet zijn om op een bepaald niveau te werken.

Nadien ga je naar het stadium van de kansen. Hiermee wordt bedoeld dat een organisatie en zijn procedures het mogelijk moet maken om op een bepaald niveau te werken met de jongeren.

Ten slotte zijn er de verplichtingen waarbij het gaat over het ingebed zijn van een bepaald niveau in het beleid van de organisatie.

Levels van participatie

5. Jongeren delen de macht en verantwoordelijkheid bij het nemen van beslissingen

Openingen > Kansen > Verplichtingen

Ben je bereid om de macht en verantwoordelijkheid te delen met de jongeren?

Is er een procedure die het mogelijk maakt om macht en verantwoordelijkheid bij het nemen van beslissingen te delen met jongeren?

Is het structureel ingebed in de organisatie dat volwassenen macht en verantwoordelijkheid bij het nemen van beslissingen delen met jongeren?

4. Jongeren betrekken bij het besluitvormingsproces

Ben je bereid om jongeren te betrekken bij het besluitvormingsproces?

Is er een procedure, die de deelname van de jongeren aan het besluitvormingsproces mogelijk maakt?

Is het structureel ingebed in de organisatie dat jongeren betrokken worden bij het besluitvormingsproces?

3. Volwassenen houden rekening met de mening van jongeren

Ben je bereid om rekening te houden met de mening van de jongeren?

Maakt het besluitvormingsproces het mogelijk om rekening te houden met de mening van jongeren?

Is het structureel ingebed in de organisatie dat er rekening wordt gehouden met de mening van jongeren?

2. Jongeren worden ondersteund in het formuleren van hun mening

Ben je bereid om jongeren te ondersteunen in het formuleren van hun mening?

Heb je ideeën en activiteiten om de jongeren te helpen om hun mening te formuleren?

Is het structureel ingebed in de organisatie dat jongeren begeleid worden in het formuleren van hun mening?

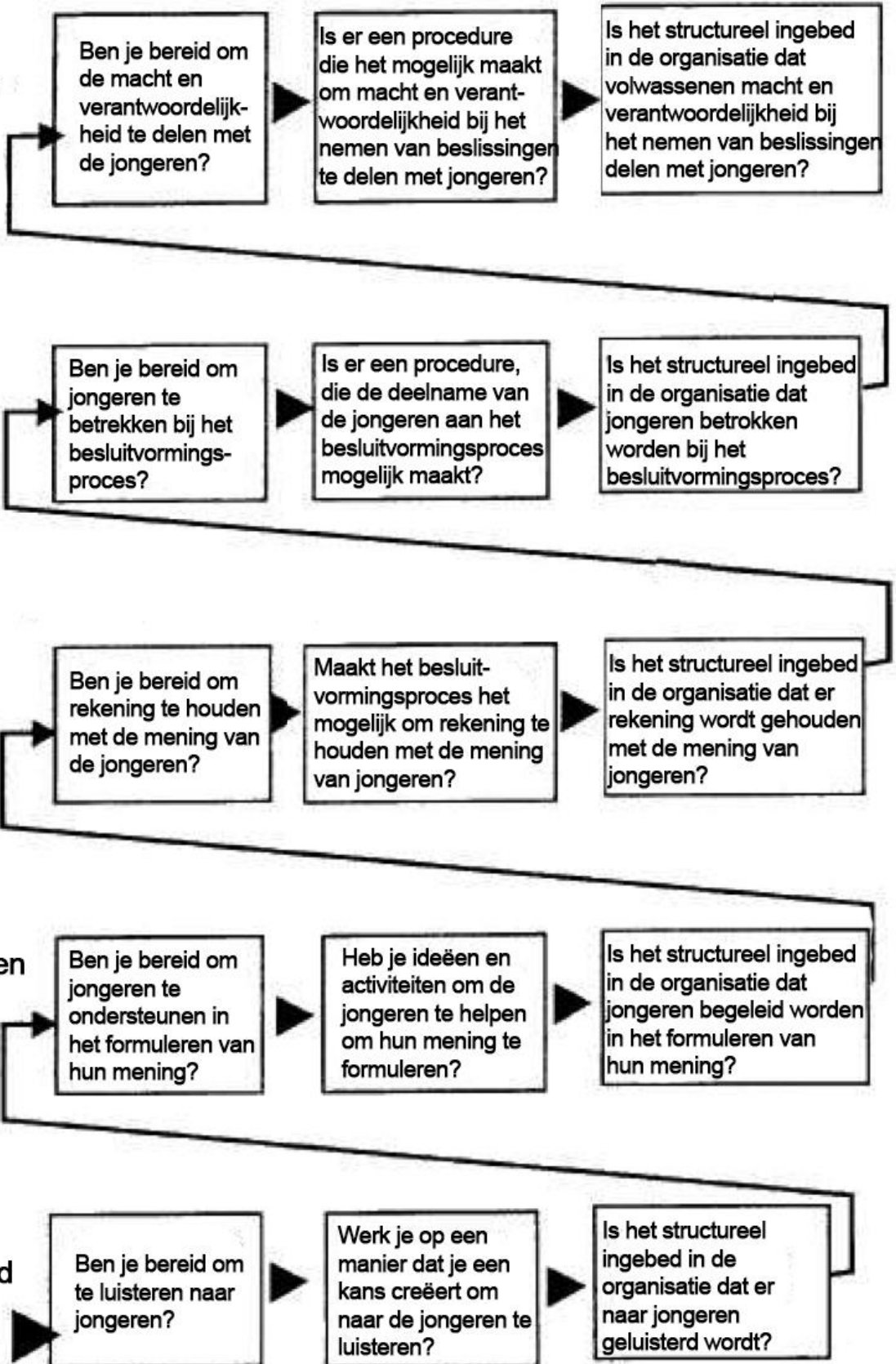
1. Er wordt naar jongeren geluisterd

Start hier

Ben je bereid om te luisteren naar jongeren?

Werk je op een manier dat je een kans creëert om naar de jongeren te luisteren?

Is het structureel ingebed in de organisatie dat er naar jongeren geluisterd wordt?

Praktische tips

Enkele praktische tips, opgedeeld in verschillende toepassingsgebieden

TOP TIPS

Creëer een veilig klimaat

Bouw een vertrouwensband op met de jongeren

Vertrek vanuit de interesses en noden van de jongeren zelf

Volg het tempo van de jongeren

Geef het participatieproces tijd

Leg de regie in handen van jongeren

IN HET BELANG VAN JONGEREN

Voer open gesprekken met jongeren om hen bewust te maken van hun eigen kwaliteiten, gedrag en toekomstige ambities

Laat jongeren zelf hun noden en verwachtingen benoemen

Leer jongeren waarden, normen, houdingen en vaardigheden aan om op een inclusieve manier met anderen samen te werken en te leven

Geef jongeren inspraak bij beslissingen

Stimuleer jongeren om elkaar te steunen

Geef jongeren verantwoordelijkheid die ze kunnen dragen

Vorm met een aantal jongeren een kerngroep

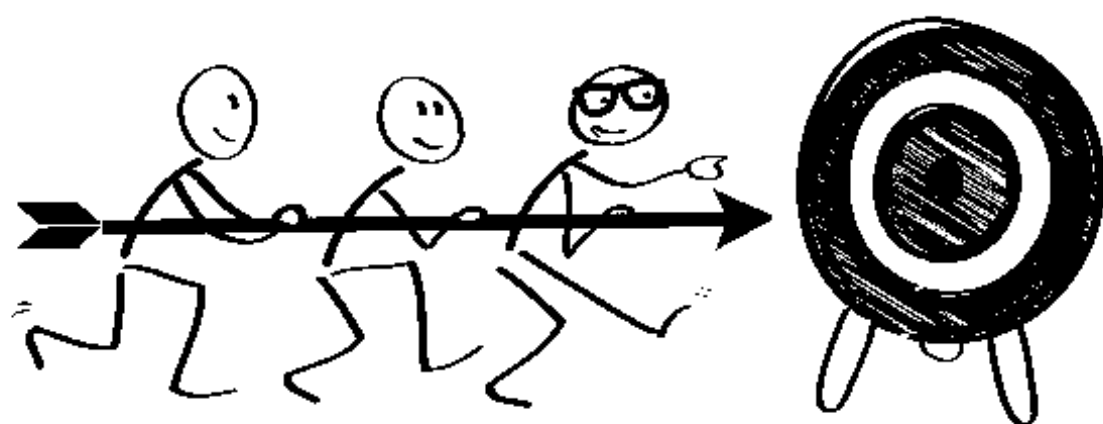
Laat jongeren en hun netwerk zelf nadenken over oplossingen voor een probleem

Laat jongeren zelf activiteiten bedenken en uitvoeren

Leer jongeren gewenste doelen opstellen

Leer jongeren bij het organiseren van activiteiten een stappenplan opstellen

Laat jongeren fouten maken. Al doende leer je!

BEGELEIDER

Werk zo laagdrempelig mogelijk

Observeer de groep

Vind aansluiting bij de leeftijd, ervaring, beleving, en levenscontext van jongeren

Wees een voorbeeld voor jongeren

Toets de verwachtingen en noden van jongeren af

Treed op als coach, adviseur en ondersteuner in participatieprocessen

Wees geen programmator!

Geef neutrale tips en presenteer niets op een blaadje

Doe mee met de groep

Maak concrete, praktische en haalbare afspraken

Wijs op het belang van evaluatie

Werk niet enkel vanuit je rol van cultuur/jeugdwerker, maar ook vanuit jezelf als persoon

Wijs het brede middenveld op hun verantwoordelijkheden t.o.v. de jongeren

Indien nodig, blijf jongeren begeleiden

MOTIVATIE

Ontdek, benoem en versterk de intrinsieke
motivatie van jongeren

Benoem van iedere jongere positieve
eigenschappen

Erken, waardeer en respecteer de
jongeren zoals ze zijn

Kijk naar de sterktes van de jongeren
en hun netwerk

CONTEXT

Laat de jongeren zich thuis voelen in de werking

Bied jongeren voldoende ruimte om zich
te kunnen ontplooien

Creëer een lerende omgeving die uitnodigt tot ontdekken en
experimenteren

Bied jongeren structuur om zich te organiseren

TEAMCOÖRDINATOR

Bied voldoende ondersteuning aan de de cultuur/jeugdwerker

Reflecteer en voer samen gesprekken in team over de rol van een cultuur/jeugdwerker

Creëer een samenwerkingsverband tussen een ervaren cultuur/jeugdwerker en een beginneling

Geef cultuur/jeugdwerkers de kans tot bijscholing en vorming

Werk van onderuit: bottom-up werking

Werk samen met jongerencollectieven

Geef cultuur/jeugdwerkers de kans tot uitwisselmomenten met andere cultuur/jeugdwerkers

Bronnenlijst

Mondelinge bronnen

Interviews

JES: Sarah Storme op 23 maart 2017

EKC: Mirjam Beyers op 17 maart 2017

D'broej Peterbos : Reda Dahbi op 16 maart 2017

Transfo Collect: Jeff Nuyttens op 27 maart 2017

Schriftelijke bronnen

Website

Jeugdparticipatie bevorderen, artikel van Nederlands Jeugdinstituut, <http://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Sterke-basis-voor-de-jeugd/De-rol-van-de-gemeente/Jeugdparticipatie-bevorderen> (laatst geraadpleegd 02/05/2017)